

Tonino Picula,

osnivač Međuskupine za otoke u Europskom parlamentu:

HRVATSKIM OTOCIMA MOGU POMOĆI OTOČANI, ALI UZ JAKU POTPORU DRŽAVE I EU

Rad europskih zastupnika iz Hrvatske u domaćoj javnosti u pravilu nije zapažen, i to nezasluženo. Za razliku od Sabora u kojemu je zastupnički rad uglavnom sveden na političku dramatiku radi privlačenja pozornosti javnosti, u Europskom parlamentu mogu se postići konkretne stvari. Europski zastupnik Tonino Picula, primjerice, u svojem je mandatu osnovao Međuskupinu za mora, rijeke, otoke i priobalna područja zahvaljujući kojoj su otoci dobili posebnu pozornost u paketu 'Čista energija za sve Europljane'. Ona je pak pokrenula Europski otočni forum, a zahvaljujući Piculinim inicijativama Europska komisija već je osigurala dva milijuna eura za razvoj projekata energetske neovisnosti otoka. U sklopu programa 'Obzor 2020.' dodijelit će se još 10 milijuna eura za inovacije na tom području. S eurozastupnikom Piculom razgovarali smo o domaćoj i europskoj politici prema otocima.

• **Poznati ste kao eurozastupnik koji se zauzima za otoke, osnivač ste Međuskupine za mora, rijeke, otoke i priobalna područja, zadužene za otoke.**
– Prije svega, općenito treba mijenjati pristup otocima, i na europskoj i na nacionalnoj razini. Otoci, nema sumnje, treba pomoć, ali predugo ih se gledalo isključivo kao korisnike pomoći i predugo su rješenja otočanima bila servirana s kopna. Zaboravljamo da su otoci i otočani tisućljećima opstajali unatoč teškim okolnostima. U Europskom parlamentu stoga sam odlučio preuzeti ulogu ko-
rektiva. Shvativši da ne postoji radno tijelo koje se

razgovarao
SERGEJ ABRAMOV
sergej.abramov@lider.media

strukturirano bavi otocima, osnovao sam Međuskupinu u kojoj je gotovo stotinu zastupnika s infrastrukturom za djelovanje: možemo utjecati na zakonske prijedloge, ulagati amandmane, pokretati projekte, informirati, povezivati... Europska unija prihvatila je izazov promjene pristupa prema otocima. Iznimno sam ponosan na Rezoluciju o posebnoj situaciji otoka koja je prvi i čvrst dokaz da su se dogodile dvije ključne promjene u paradigmi: otoci su jedinstveno, iako geografski disperzirano, geografsko područje koje zahtijeva i poseban pristup te su često i izvor rješenja problema koji muče otočne i kopnene zajednice. Ukratko, buduća kohezijska politika bit će bolje prilagođena potrebama otočnih zajednica, početak ih tretirati i kao izvor rješenja, a ne samo kao njihove korisnike. U tom je smislu budućnost europskih otoka, dakle i hrvatskih, odsad optimističnija.

• **Kakva je budućnost hrvatskih otoka ako aktualna politika ostane ovakva kakva jest? Što biste preporučili Vladi da strateški promijeni u odnosu prema otocima?**

– Vaše pitanje o budućnosti hrvatskih otoka implicira odgovor. Ne promijene li se dosadašnji pristup i politika, budućnost hrvatskih otoka bit će daljnja ekonomska, socijalna i demografska erozija kojoj svjedočimo posljednjih desetljeća. Moja je preporuka jasno iznesena i sadržana u Rezoluciji i u drugim inicijativama i naporu koji ulažem radeći na otočnoj problematiki. Vidjet ćemo koliko će se novi zakon o otocima osloniti na europsku legislativu, pa tako i na Rezoluciju o posebnoj situaciji otoka.

Ne promijene li se
postojeći pristup i
politika, budućnost
hrvatskih otoka bit će
daljnja ekonomska,
socijalna i demografska
erozija kojoj svjedočimo
posljednjih desetljeća

➔ • **Grčki je premijer Aleksis Cipras u rujnu na Kreti bio domaćin Europskog otočnog foruma, financiranoga novcem koji ste s dvoje kolega zastupnika osigurali za otoke...**

– U sklopu Akcijskog plana za koji nam je odobreno dva milijuna eura iz europskog proračuna 22. rujna uspostavljen je Europski otočni energetski forum – European Energy Islands Forum. Njegov je cilj ubrzati prelazak na čiste izvore energije na otocima, što će osigurati opskrbu i povoljnu cijenu energenata te potaknuti otvaranje radnih mjesta na njima. Ujedno se želi skrenuti pozornost na otoke kao primjere dobre prakse koja bi se poslije, nadamo se, mogla primjenjivati i na kopnu. Ta inicijativa, zapravo, ostvaruje ono što smo predložili u Rezoluciji: otoci postaju izvor rješenja, primjeri, lideri u energetici. Nisam mogao biti na kretskom skupu jer se u isto vrijeme u Komizi na Visu održavala međunarodna konferencija o očuvanju vode na otocima čiji sam bio domaćin. Smatrao sam da je ipak važnije biti s hrvatskim otocanima uključenima u taj međunarodni projekt koji također stavlja otoke u ulogu predvodnika učinkovita upravljanja vodnim resursima. Radim na tome i predložio sam da se jedan od sljedećih sastanaka Forumu održi upravo u Hrvatskoj. Nakon ministarske deklaracije koju je u sklopu malteškog predsjedanja u svibnju potpisalo četrnaest zemalja članica, među kojima i Hrvatska, Forum su formalno otvorili grčki premijer Cipras i europski povjerenik za energetiku Cañete. To je najbolji dokaz snažne političke potpore inicijativi. Nadam se da će i financijska potpora biti sve veća, prošlotjedni razgovori s Komisijom jako ohrabruju. Pravi uspjeh bit će potvrđen tek kad projektom budu obuhvaćeni i neki hrvatski otoci. S Komisijom smo u stalnom kontaktu, prosljedili smo i kontakte iz Hrvatske te se nadam dobroj suradnji svih uključenih. Međuskupinu za otoke inicirao je hrvatski MEP iz čijeg je ureda došlo mnogo prihvaćenih i prepoznatih otočnih inicijativa. Poruka Bruxellesu jasna je i Bruxelles pozitivno reagira.

• **Možemo li uskoro očekivati i sastanke Otočnog foruma u Hrvatskoj?**

– Postoji otvoren komunikacijski kanal s Ministarstvom regionalnog razvoja i europskih fondova o onome što kao zastupnik u Europskom parlamentu radim na promicanju interesa otoka. Upoznat sam i sa željom Ministarstva da uskoro izradi novi zakon o otocima. Informacijama koje imam o različitoj europskoj praksi rado pomažem u reduciranju dvojbi o budućim zakonskim rješenjima. Odgovornost za konačan prijedlog teksta zakona, naravno, posve je na Ministarstvu i Vladi.

• **Poznato mi je da je projektom koji je financirala Europska unija šest otočića u Škotskoj naseljenih s osam stotina ljudi lani u sklopu vlastitog energetskog sustava proizvelo dovoljno električne energije za svoje potrebe, a ostalo im je i za prodaju. K tome je 350 ljudi na tim otocima zaposleno u razvoju tog sustava. Ima li takvih**

ZAKON O OTOCIMA

Upoznat sam sa željom da se uskoro izradi novi zakon o otocima. Informacijama koje imam o različitoj europskoj praksi rado pomažem u reduciranju dvojbi o budućim zakonskim rješenjima. Odgovornost za konačan prijedlog teksta zakona, naravno, posve je na Ministarstvu i Vladi

DOBRI PRIMJERI

Krk se proglasio 'zelenim' i želi postati potpuno energetski neovisan do 2030., a impresivni su i ostvareni rezultati u prikupljanju i razdvajanju otpada. Vis ima cjelovit nadzor nad prikupljanjem i potrošnjom vode, ujedno jedan od najuspješnijih, a Lastovo je već počelo mijenjati navike građana – ondje su u kućanstva uveli nastavke za slavine kojima štede vodu

primjera u Hrvatskoj? Ako nema, zašto? I kad ih može biti?

– Akcijski plan koji sam Komisiji predložio s dvoje kolega iz Međuskupine i koji nam je već osigurao dva milijuna eura za otoke iz proračuna temeljili smo na energetici jer smo shvatili da ćemo tako otocima najlakše otvoriti vrata za europske programe. Raduje me što su institucije Unije prepoznale koliko je to važan prijedlog. Npr. naš otok Krk proglasio se 'zelenim' i želi postati potpuno energetski neovisan. Izradio je strategiju kojom je kao cilj odredio energetske samodostatnost do 2030., a impresivni su i ostvareni rezultati u prikupljanju i razdvajanju otpada prema kojima je uvjerljivo vodeća zajednica u cijeloj Hrvatskoj. Dakle, dobrih primjera ima i žao mi je što naslovnice lakše i češće pune njihove suprotnosti. Napredak se ne događa preko noći i Krku će se uskoro pridružiti još otoka. Moj amandman taj proces samo olakšava, ali inicijativa mora doći sa samih otoka.

• **Europska unija želi da njezini otoci budu jednaki kopnu, da imaju priliku funkcionirati kao što funkcioniraju pametni gradovi i da budu energetski neovisni kao što cijela Unija želi biti. Mislite li da je otočno stanovništvo u Hrvatskoj, danas fokusirano ponajprije na turizam, uopće svjesno tih mogućnosti koje im se otvaraju? Mislite li da na otocima ima dovoljno ambicije i energije da se te mogućnosti iskoriste?**

– Kad mogućnosti ne postoje, treba ih stvarati. To što je turizam temeljna gospodarska grana, ne znači da nema prostora za nešto drugo. Dobar je primjer za to prijespomenuti projekt 'Water Saving Challenge' koji je pokrenuo moj ured. Reakcije među otocanima su pozitivne. Projekt želi pronaći model za uštedu vode na našim otocima prikupljajući dobra iskustva s hrvatskih, francuskih, grčkih i irskih otoka koji se na različite načine bore s nestašicom vode. Treba početi od baze – ljudskog ponašanja i navika. Djelovanjem pri kojemu se pazi na okoliš mogla bi se uštedjeti čak četvrtina vode na otocima! Na grčkom su Santoriniju, primjerice, od vode napravili atrakciju pa za turiste organiziraju ture na tu temu kako bi pojačali svijest o njezinoj važnosti. Sve kreće od ljudi, a otocani... Što su uvjeti teži, to su oni inovativniji! U taj projekt uključio sam naše otoke Lastovo i Vis. Vis ima cjelovit nadzor nad prikupljanjem i potrošnjom vode, ujedno jedan od najuspješnijih; Lastovo je već počelo mijenjati navike građana – ondje su u kućanstva uveli nastavke za slavine kojima štede vodu. Ponosan sam na taj projekt jer u praksi ostvaruje ono što već dugo u politici zagovaram, da otoci budu lideri i uzor drugima u rješavanju problema, pritom se oslanjajući na vlastita specifična znanja i vještine. Ne ignoriram probleme na koje nailazimo, ali usredotočujem se na pozitivne primjere jer imaju multiplikacijski učinak.

• **Izvijestili ste o najavi da se u programu 'Obzor 2020.' poveća proračun namijenjen otocima za još**

10 milijuna eura. U kakve se svrhe mogu upotrebljavati ta sredstva?

– Već sljedeći mjesec ide poziv za javni natječaj kojim će se odabrati članovi Tajništva za otoke, novog tijela čiji će zadatak biti prikupljanje podataka o otočnim potrebama i pružanje savjetodavne pomoći otocima kako da se prijave s konkretnim projektima. Nakon toga raspisat će se natječaji za konkretne projekte. Svi smo svjesni da, prije svega, manji otoci, kao što su mnogi hrvatski, još nemaju razvijene kapacitete da bi se prijavili na takve projekte. Cilj je novog Tajništva da upravo tim otocima pruži savjetodavnu pomoć kako bi mogli ravnopravno sudjelovati u povlačenju sredstava. Osim toga, Akcijskim planom prošlog je mjeseca na Kreti pokrenut već spomenuti Europski otočki energetska forum koji će pratiti napredovanje otoka, poticati njihovo umrežavanje, razmjenjivati iskustava i prenositi znanje na otoke. Važno je naglasiti kako je za provedbu Akcijskog plana odgovorna Europska komisija, a na kolegama Santu, Giuffridi i meni koji smo ga predložili jest da aktivno komuniciramo s Komisijom i nadgledamo provedbu kako bismo osigurali da se sve ono što je predloženo i ostvari. Sada smo na početku jer se tim novcem postavlja okvir budućeg djelovanja s još većim sredstvima. Svakako ohrabruje signal Komisije koja je na prošlotjednome sastanku najavila mogućnost da sadašnja dva milijuna eura 'pojača' s dodatnih 10 milijuna iz programa 'Obzor 2020.'.

• Kako da otočani dođu do europskih sredstava namijenjenih razvoju otoka? Koliko tog novca uopće ima, u kojim su fondovima i za koje je svrhe i projekte namijenjen?

– Odgovoriti na to pitanje jedan je od najvećih problema s kojima se institucije suočavaju jer konkretni i sistematični podaci o tome ne postoje. Razlog su postojeće kategorije prostorne tipologije koje ne priznaju otoke kao zasebnu cjelinu, ali i različite definicije otoka. Dok mi više od dvije tisuće naseljenih otoka u EU smatramo velikim bogatstvom čije potencijale trebamo iskoristiti, zakonodavci još ne nalaze odgovor na pitanje kako nekom kategorizacijom uokviriti otok poput Malte, koji je država za sebe, i, primjerice, naseljeni otočić poput Prvića. To pokušavamo izmijeniti, posebice jer se npr. u raspravama često suočavamo s 'argumentima' da otocima ne trebaju posebne proračunske linije jer imaju turizam. Takva percepcija vrlo je površna, ograničavajuća i neprikladna za otoke i otočane, koji i mimo turizma imaju velik raspon ponude. Do sada su otoci povlačili sredstva iz fondova EU ponajprije u sklopu nacionalnih omotnica dodijeljenih vlastitim zemljama članicama. Ali 'otočnost' kao faktor nije priznat i nema sistematičnih podataka o konkretnim brojkama i stvarnom utjecaju na otoke, prije svega kohezijskih fondova. U sklopu Operativnog programa 'Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.' Hrvatskoj je na raspolaganju 6,881 milijarda eura, od čega 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i 2,559 milijardi eura iz Kohezijskog fonda (KF). Kohezijska politika najprimjernija je za rješavanje problema razlika u razvoju iz-

TAJNIŠTVO ZA OTOKE

Svi smo svjesni da, prije svega, manji otoci, kao što su mnogi hrvatski, nemaju razvijene kapacitete da bi se prijavili za takve projekte. Cilj je novog Tajništva za otoke da upravo takvim otocima pomogne savjetima kako bi mogli ravnopravno sudjelovati u povlačenju sredstava

među otoka i drugih europskih regija. Međutim, otočna područja nemaju poseban status u sklopu postojeće kohezijske politike.

• Može li se nešto učiniti?

– Europski parlament u lanjskoj je rezoluciji preporučio da se u sklopu kohezijske politike nakon 2020. otocima posveti posebna pozornost. Lokalnim otočnim zajednicama gotovo je nemoguće pristupiti financiranju iz Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU) ili kreditima Europske investicijske banke, prilagođenima većim ulaganjima. Treba provesti programe posebne tehničke potpore za otoke da bi se objasnio i promicao pristup instrumentima financiranja Unije. EU treba uložiti veći napor u prepoznavanje jedinstvenih izazova s kojima se otoci suočavaju. Upravo je zato vrlo važan Akcijski plan koji smo predložili jer će novac biti dodijeljen isključivo otocima; za sada za energetske projekte, ali s vremenom i za neke druge. Signali iz Bruxellesa na naše inicijative ohrabruju.

• Što Hrvatska treba napraviti da bi jadranski otoci iskoristili što više dostupnih sredstava?

– Treba osigurati kapacitet jedinica lokalne samouprave na otocima jer ih nemaju dovoljno za pripremu i provedbu projekata. Nadalje, zakonske regulative trebaju posvetiti pozornost onomu po čemu su otoci specifični, a to je inzularnost ili otočnost. Taj faktor treba se promatrati kao uvjet u dodjeli novca iz kohezijskih fondova. Dakle, govorimo o promjenama kohezijske politike. Ja ću svoje strane omogućiti da informacija o natječajima koji će se raspisati dođe do što više ljudi. Od početka mandata u kontaktu sam s brojnim LAG-ovima, udrugama za ruralni razvoj, otočnim udrugama iz Hrvatske, ali i otočnim udrugama iz drugih europskih zemalja. Zasad smo novac dobili za energetske projekte, ali to je tek početak. Vjerujem da će otoci s vremenom dobiti poseban status unutar europskog proračuna. ■